

DOKUMENT		SIDA	
Svenska kyrkans färdplan för klimatet		I (7)	
UPPRÄTTAT AV	DATUM	DOKUMENTBETECKNING	VERSION
Per Rosenberg/Annika Gottberg	2020-05-15	KS 2018-1387:14	Till Ks 200609

Svenska kyrkans färdplan för klimatet

I 'Ett biskopsbrev om klimatet' konstateras att; "Klimatkrisen är sannolikt den största gemensamma utmaningen som mänskligheten någonsin stått inför".

Den kräver både inre samling och yttre kraftsamling. En inre samling för att begrunda det ömsesidiga beroendet mellan allt levande. En yttre kraftsamling för att förstärka och skynda på de insatser som vi vet är nödvändiga: för skapelsens skull, för livets skull, för våra barnbarns och deras barnbarns skull. Som kristna lever vi i förvissningen om att Guds nåd är större än våra bästa prestationer och våra största misslyckanden. I Guds kärlek frigörs vår kraft att bli ansvarsfulla medmänniskor och skapade medskapare i världen.

Klimatkrisen väcker oro, ångest, skuld, rädsla, vrede och sorg – känslor som vi måste ge utrymme, bearbeta och transformera till hoppfull handling. Forskarna beskriver hur det som mänskligheten gör på jorden de närmaste tio till tjugo åren, påverkar förutsättningarna för liv i tiotusentals eller hundratusentals år framåt. Det är en lika oroande som svindlande tanke. Det är lätt att tappa modet. Men istället behöver vi påminna oss om hur människor och nationer genom historien överträffat sig själva och gjort det som ingen trott var möjligt - trots allt! Kristen tro bärs av erfarenheten av att det till synes omöjliga kan bli verklighet. Uppgivenhet får aldrig sista ordet. Samtidigt som vi bekänner vår ofullkomlighet och vår del i klimatkrisen, kan vi i andakt odla hopp och lust att vårda det goda, av kärlek till Gud och skapelsen, och med förhoppningen att förverkliga något av Guds rike i världen.

I klimatkrisens tid tvingas vi alla att ompröva vårt sätt att tänka kring skapelsen, livsstil, välfärd, hållbarhet och rättvisa. Det är ett arbete som behöver få genomslag i hela samhället och påverka varje del av samhällsutvecklingen. Därför lanserar Svenska kyrkan en färdplan för klimatet, som innebär att Svenska kyrkan utökar sitt arbete för att minska den egna klimatpåverkan och skapa positiva bidrag till mänsklighetens gemensamma arbete.

Detta dokument beskriver utmaningar och arbetsuppgifter, som vi delar med många andra verksamheter, men också uppgifter som är specifika för oss som kyrka. Klimatkrisen är andlig och existentiell, eftersom den berör våra innersta känslor, värderingar och vår relation till Gud. Vi behöver förändra, men också förändras. Vi tror att en inre positionsförflyttning - en form av omvändelse - måste och kan komma till stånd. Nyckelfrågor är hur vi ser på vår relation till Gud, vår roll i skapelsen och vårt ansvar för varandra och rättvisa mellan generationerna.

I *Ett biskopsbrev om klimatet*, vars uppmaningar till kyrkan är utgångspunkten för färdplanen, skriver Svenska kyrkans biskopar; "Att få del av livets gåva är en källa till ständig förundran. Det gör oss gott att känna det förunderliga i att vi finns till och att den värld vi lever i bär vårt liv dag och natt, genom varje andetag och genom årmiljoner av utveckling. Våra kroppar är gjorda av stjärnstoft och i en handfull mull ryms nästan lika många levande varelser som det finns människor på jorden. Förundran är insiktens moder! Förundran är också rätt början för att väcka engagemang i klimatfrågan".

I klimatkrisens tid är det viktigt att påminnas om att livet är en gåva. Som människor har vi ett ansvar att förvalta allt det som vi har fått till låns. Vi behöver mobilisera vår gemensamma kreativitet för att bygga en hållbar och hoppfull framtid. På kommande sidor beskrivs Svenska kyrkans färdplan för klimatet de kommande åren med mål för den första etappen till 2022 och med siktet inställt på klimatneutralitet till 2030.

Färdplanens förutsättningar

Om roller och ansvar: Färdplanen initierades genom ett beslut av kyrkomötet och utvecklades av Svenska kyrkans nationella nivå tillsammans med stiftet. Effektmålen som beskrivs nedan kommer vi att verka för, dels i våra egna verksamheter, dels genom att främja församlingarnas och pastoratens klimatarbete. Församlingarna och pastoraten har en hög grad av självbestämmande och fattar egna verksamhetsrelaterade beslut. Stiftens roll är att främja och ha tillsyn över församlingar/pastorat. Nationell nivå stödjer stiftens arbete. På klimatområdet innebär det att nationell nivå och stiftet kommer att stödja, främja och inspirera ett klimatarbete för hela Svenska kyrkan och även bidra till hopp och handling. Vi kommer tillsammans att möjliggöra ett utökat klimatarbete genom ökade resurser, arenor för samverkan och erfarenhetsutbyten samt gemensamma lösningar. Resultatet av arbetet kommer kontinuerligt att följas upp, utvärderas och kommuniceras av Svenska kyrkans nationella nivå och stift. Ambitionen är att skapa och vidareutveckla kompetens och förmågor på stifts-/pastorats- och församlingsnivå.

Om mål och etapper: Färdplanens övergripande effektmål är satt till år 2030. Vägen dit delas upp i etapper som motsvarar mandatperioder med ett års förskjutning, där den första sträcker sig till slutet av 2022. På följande sidor beskrivs effektmålet till 2030 samt kvantitativa och kvalitativa etappmål till 2022. Inför varje ny etapp utvecklas nya etappmål. I det beslut kyrkomötet fattat om ”Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2020-2022” finns också beslut om 25 miljoner kronor årligen 2020-2022 för uppbyggnaden av Svenska kyrkans arbete med färdplanen.

Om mätbarhet: I ett inledningsskede kommer mätbarhet finnas för energianvändning för byggnader samt för Svenska kyrkans bidrag till produktion av förnybar el och värme. Metoder för att följa utvecklingen gentemot målet om fossilfria transporter kommer att vidareutvecklas under arbetets gång. När det gäller inköp och investeringar används krav och incitament för att påverka näringslivet i målets riktning. Initialt kommer exempel på effekter att redovisas, snarare än fullständig data för konsumtionens och investeringarnas klimatpåverkan och klimatnytta. På sikt ska precisionen även i denna uppföljning förbättras. De olika delarna i Svenska kyrkans klimatarbete låter sig i varierande grad fångas med kvantitativa mått. Vi bedömer ändå att alla är centrala för att bidra till det långsiktiga effektmålet. Målen nedan kommer konkretiseras och skärpas ytterligare i den andra etappen av arbetet (2023-2026).

Synergier och målkonflikter: Färdplanen fokuserar på klimatfrågorna eftersom de är en av vår tids stora ödesfrågor. De påverkar möjligheterna att skydda och realisera mänskliga rättigheter samt förebygga konflikt och migration. De påverkar också i högsta grad förutsättningarna för allt annat liv i skapelsen. På så sätt får ett aktivt klimatarbete långt bredare effekter. I arbetet kommer vi löpande att ta in andra relevanta frågor och perspektiv i samband med val och beslut för att skapa synergier med andra samhällsmål och hantera målkonflikter. Färdplanen kommer bl.a. att bidra till ett flertal mål i Agenda 2030 (www.svenskakyrkan.se/agenda2030). Klimatprogrammet kommer att samarbeta med

andra initiativ och verksamheter såsom programmet för lärande och undervisning; social hållbarhet fokus tillit och demokrati 2020-2023, Gemensamt ansvar och miljödiplomering.

Mål

Effektmål 2030

- Svenska kyrkan ska vara klimatneutralt senast år 2030, det vill säga inte lämna något nettobidrag till den globala uppvärmningen. Målet ska till största delen nås genom utsläppsminskningar inom Svenska kyrkans egen verksamhet samt andra insatser för omställning nationellt och globalt. Eventuella kompensatoriska åtgärder för resterande utsläpp¹ när alla möjliga utsläppsminskningar är uttömda, kommer att undersökas vidare under den första etappen. Fair Trade Carbon Credit är ett viktigt verktyg för detta².
- Vi kommer i ökad utsträckning att verka för den värderingsförändring som vi som mänsklighet behöver åstadkomma och lyfta andliga och existentiella aspekter av klimatkrisen.
- Svenska kyrkan kommer också, bland annat genom Act Svenska kyrkan, att stärka stödet till de människor som drabbas mest av klimatförändringarnas effekter trots att de bidragit till dem allra minst.

Etappmål 2022

Kyrkans uppdrag

I ökad utsträckning kommer Svenska kyrkan initiera och delta i värderingsdiskussioner som klimatförändringarna väcker. Det finns ett stort behov av nya berättelser om vad livet i en klimatvänlig framtid kan innebära, inte bara materiellt utan också andligt och existentiellt. I församlingarnas grundläggande uppgift och i Svenska kyrkans möten med andra samhällsaktörer finns rika möjligheter att vara med och formulera dessa nya berättelser och att sprida hopp. Klimatfrågorna handlar om hur vi ser på oss själva, varandra, vår relation till naturen och till Gud. Dessa relationer är centrala på olika sätt när församlingarna utför den grundläggande uppgiften - att fira gudstjänst, bedriva undervisning, och utöva diakoni och mission. Samverkan och utbyten sker också med representanter för andra kyrkor och trossamfund som alla bidrar till diskussioner om grundläggande värderingar i sina länder och lokalsamhällen. Samverkan sker löpande i olika ekumeniska och interreligiösa nätverk inför och under de globala klimatmötena för att lyfta andliga och existentiella perspektiv.

- Till 2022 kommer varje stift, med utgångspunkt i 'Ett biskopsbrev om klimatet', genomföra samtal om klimatkrisens andliga och existentiella aspekter med ideella, förtroendevalda, anställda, och människor vi möter och verkar tillsammans med.

¹ Återstående utsläpp kan exempelvis härröra från produktionsprocesser för material och produkter som Svenska kyrkan köper in, och som återstår även när hållbarhetskrav har ställts vid inköp. Svenska kyrkan är beroende av att aktörer i omvärlden också ställer om sina processer.

² Fair Trade Carbon Credits bygger på Fairtrades kriterier och bidrar till omställning och anpassningsåtgärder i utvecklingsländer.

- Till 2022 kommer metoder/material/utbildning/stöd för djupare integrering av klimatfrågan så att församlingarnas konfirmandarbete, gudstjänst, bön, samtal och sång kan vara klara uttryck för det hopp som kan växa till kraft och engagemang för skapelsens framtid.
- Till 2022 kommer ett arbete för att fördjupa samarbetet mellan klimat och pilgrimsarbetet ske, t.ex. i form av framtagande av material, former för vandring samt former för reflektion/retreat.
- Till 2022 ska 'Skapelsetid (Season of Creation), en tid för bön och handling för skapelsen, firad av kyrkor över hela världen, vara känd och firad inom Svenska Kyrkans församlingar och pastorat.

Internationellt och ekumeniskt samarbete

Tillsammans arbetar Svenska kyrkans olika delar med klimatfrågan i många relationer, till exempel inom vänstifts- och vänförsamlingsrelationer, olika ekumeniska och interreligiösa nätverk och plattformar som Sveriges kristna råd, Sveriges interreligiösa råd, Europeiska kyrkokonferensen, Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet. Samarbeten avser en fördjupad teologisk reflektion, tillsammans med människor som lever närmare klimatkrisens verkningar, samarbeten kring konkreta projekt som utbyten, resurser för teologisk fördjupning och pilgrimskap, fora för påverkansarbete samt genom mobilisering inför globala möten.

Med andra kyrkor vittnar vi om klimatkrisens effekter i områden och länder som hittills drabbats värst och som är minst rustade att hantera klimatkrisens effekter. Inom Act Svenska kyrkan kommer klimatfrågorna, utifrån principen om klimaträttvisa, att integreras ytterligare de kommande åren. Dels i det humanitära arbetet, dels genom utvecklingsinsatser som handlar om att skapa uthållighet och motståndskraft i lokalsamhällen, som har små resurser i utvecklingsländer.

Vid klimatförhandlingar, liksom i andra fora för policydialog, bidrar vi till att människor som lever i utsatthet kan delta och vittna om hur de drabbas samt lyfta vikten av att länder med större kapacitet och resurser går före och lever upp till globala klimatåtaganden. Klimatförändringarna förstör stora värden, ekonomiska såväl som sådana som inte kan prissättas. Detta märks tydligt i de länder där Act Svenska kyrkan arbetar och Svenska kyrkan har olika former av kyrkorelationer, men också i till exempel Arktis där kulturella och andliga värden för urfolk förloras i snabb takt.

- Svenska kyrkans klimatarbete fördjupas och integreras i arbetet inom Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet, europeiska fora samt Sveriges kristna råd. Speciellt fördjupas arbetet kring 'Season of Creation' - Skapelsetid, pilgrimsvandringar i anslutning till viktiga klimatmöten, som verktyg för mobilisering och bön, samt samarbeten med våra Europeiska systerkyrkor kring Europas klimatutmaningar.
- 2022 ska Act Svenska kyrkan ha säkerställt att risker för miljön och negativ klimatpåverkan minimeras genom att risker kartlagts och handlingsplaner arbetats fram för att öka berörda samhällens klimatanpassning och motståndskraft (resiliens). Påverkansarbetet för klimaträttvisa ska ha stärkts, i samarbete med Act Svenska kyrkans globala nätverk och de samhällen/grupper som redan idag lever med störst risk och utsatthet.

Energianvändning i byggnader

Svenska kyrkans olika enheter, är gemensamt, en av Sveriges största fastighetsägare. Med ca 20 000 byggnader och en energiförbrukning på ca 500 GWh är fastigheternas klimatpåverkan stor. Genom ett systematiskt arbete med energieffektivisering, lämpligen kopplat till arbetet med lokalförsörjningsplaner tillsammans med aktiva val av energi ska byggnadernas klimatpåverkan minimeras.

Till 2022 ska:

- energianvändningen minska med 10 procent. Basår 2017.
- eldningsolja och fossil naturgas i princip vara utfasade.
- alla enheter ha gjort aktiva val av förnybar el och fjärrvärme, där så är möjligt. Nationella och regionala avtal för Bra Miljöval el finns.
- klimatpåverkan från byggnadernas energianvändning halveras jämfört med 2017 (eller tidigare där fossilutfasning och val av förnybar el redan skett).

Tidigt under perioden ska en modell för sammanlänkning av det kyrkoordningsstyrda arbetet med lokalförsörjningsplaner och arbetet med energieffektivisering utvecklas.

Produktion av förnybar el

Idag bidrar Svenska kyrkan till förnybar energiproduktion genom egenproduktion, direktinvesteringar och uthyrning av mark till energiproducenter. Till 2022 ska konkreta förslag föreligga om hur produktionen av förnybar el kan utökas. Parallellt med detta kommer olika former av stödjande insatser att utföras som projektutveckling, ramavtal, erfarenhetsutbyten och dialog med myndigheter. Till 2022 ska:

- ett nationellt/flera regionala ramavtal för installation av solceller finnas.
- 2-3 större projekt för produktion av förnyelsebar el ha projekterats/vara under utveckling.

Transporter, resor, maskiner och markförvaltning

Svenska kyrkan ska på ett tydligt sätt bidra till omställningen till fossilfria transporter och minska utsläppen från egna resor. Till 2022 ska:

- en ökad andel församlingar och pastorat använda sig av digitala möten samt ha genomfört utbildningar för digitalt mötesbeteende.
- 20 procent av församlingar och pastorat ha laddplatser.
- antalet laddplatser vara minst 300.
- minst 40 procent av de bilar som enheterna äger eller leasar kunna drivas fossilfritt.
- minst 60 procent av enheterna ha interna resepolicyer som främjar ovan nämnda insatser och styr mot fossilfria färd sätt.
- goda exempel på flygfria konfirmand-, kör- och andra församlingsresor ha sammanställts och publicerats på hållbarhetsportalen.
- det finnas redskap för att möjliggöra fossilfria transporter vid upphandlingar.

- det finnas ett strukturerat arbete för att fasa ut arbetsmaskiner/verktyg som drivs med fossila bränslen samt för en i övrigt hållbar och klimatsmart förvaltning av mark/grönytor/kyrkogårdar och begravningsplatser.
- bättre metoder för att mäta och följa upp klimatpåverkan inom detta område utvecklas.

Konsumtion och investeringar

Den nationella nivån erbjuder församlingar, pastorat och stift, fonder och ramavtal med tydlig klimatnytta. Genom dem, och genom andra regionala och lokala insatser, kan vi gemensamt sporra näringslivet till omställning samt bidra till en klimativänlig och hållbar konsumtion och produktion. Pastorat och församlingars kapacitet att teckna klimatsmarta och hållbara avtal ska stärkas. Till 2022 ska:

- anslutning till Svenska kyrkans nationella och/eller regionala ramavtal, inom avtalskategorier med särskild klimatrelevans, fördubblas.
- behovet av ytterligare ramavtal med särskild klimat- och hållbarhetsnytta inventeras och upphandlingar inledas. Cirkulära och andra resurseffektiva lösningar kommer att främjas.
- en utbildning i klimat- och hållbarhetsgranskning vid inköp tas fram och genomförs.
- informations- och inspirationssatsningar kring mat genomförs.
- en utbildning om hållbara investeringar tas fram.
- en ökad anslutning till Svenska kyrkans hållbarhetsfonder (Ethos-fonderna) ske. Ethos-fonderna investerar inte i utvinning av fossil energi utan fokuserar på företag som bidrar till att hantera globala utmaningar som klimatförändringarna.
- ökade investeringar i så kallade impact-fonder inklusive ökad anslutning till ramavtal för gröna obligationer ske. Denna typ av investeringar ger möjlighet att rikta kapital till insatser för omställning och mer hållbara affärs- och produktionsmodeller.
- samverkan med andra investerare och inköpare för att skapa stark efterfrågan på hållbar produktion och konsumtion stärkas.

Förvaltning av skog och mark

Generella mål

Till 2022 kommer en gemensam metod, baserad på vedertagen vetenskap, för redovisning av utsläpp och upptag av växthusgaser samt substitutionseffekter, att implementeras inom prästlönetillgångarna för att kunna följa klimatarbetet och dess förbättringar. Samtliga åtgärder för klimatnyttan ska balanseras mot biologiska, ekonomiska, sociala, andliga och existentiella värden.

Samhällsbyggnad

- Prästlönetillgångarna ska som markägare, projektör och kapitalförvaltare verka för ökat träanvändande i byggnationer.
- Prästlönetillgångarna ska fortsätta att driva på investeringar i sol- och vindkraft. Det kan göras både i små och stora projekt och i samverkan med andra aktörer.

Jordbruk

- Prästlönetillgångarna ska verka för att skapa forum för kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och gemensamma projekt för våra arrendatorer. Syftet är att skapa ett hållbart och fossilfritt jordbruk.
- Prästlönetillgångarna ska använda sig av möjligheten att påverka brukandet vid nyupplåtelse av arrenden om det anses lämpligt.

Skog

- Prästlönetillgångarna ska sätta mål senast 2021 för en minskad klimatpåverkan. Drivning och transporter inom det egna skogsbruket ska sträva emot energieffektiva system och klimatneutrala bränslen.
- Prästlönetillgångarna ska i sitt skogsbruk sträva efter att tillvarata den brukade skogsmarkens produktionspotential för ökad klimatnytta.
- Prästlönetillgångarna ska ta stöd i aktuell forskning i arbetet med att öka skogarnas klimatnytta.

Klimatanpassning och krisberedskap

Sveriges och världens klimatarbete handlar också om att rusta våra samhällen för de effekter som vi ser nu och som vi kan förutse. Svenska kyrkan ingår i Sveriges totalförsvar och krisberedskapsinsatser. Vi har erfarenhet av att ge psykosocialt stöd både i Sverige och utomlands i samband med kriser. I flyktingläger möter våra samarbetspartner människor som flytt situationer, som ofta delvis uppstått på grund av klimatförändringarna. I projekt som vi stödjer i utvecklingsländer försöker vi rusta lokalsamhällena att bättra hantera risken för översvämningar, vattenbrist, minskade skördar och saltvatteninträngning. Svenska kyrkan har också ett eget behov av inom delar av den egna verksamheten, t.ex. fastighetsförvaltningen arbeta med klimatanpassning.